

Пол Андерсън
Далечни спомени

– Точно сега ли трябва да тръгнеш? – попита Клер и ме хвана за ръката.

– Да. Не се вълнувай, миличкото ми. Ще направя една купчина мангизи и утре ще го отпразнуваме. Отдавна не сме имали повод, нали?

– Много важно – рече тя. – Толкова не ми се иска да тръгваш. – Направи пауза и добави: – Добре де, хайде.

Стърчеше до вратата и се усмихваше, докато слизах по стъпалата. Като се качих на автобуса, за стотен път си помислих, че въпреки всичко в живота ми провървя.

Рен живееше в голяма стара къща в богаташки квартал. Той лично ми отвори – висок мъж с посивели коси и уморен поглед.

– А, господин Арманд. Вие сте изключително точен. Влизайте.

Введе ме в малка гостна. По четирите стени от пода до тавана бяха подредени книги.

– Седнете. Нещо за пиене?

Доколкото разбрах, двамата бяхме сами.

– Може би малко вино.

Погледнах през прозореца. По улицата мина автомобил последен модел. Удобно е да се седи в елегантно кожено кресло. Тези житейски дреболии ме успокояват. Рен се върна с бутилка вино и наля на двамата. Най-добра марка бургундско. Седна срещу мен и кръстоса крака.

– Можете да си тръгнете, когато ви се прииска. Няма да променя мнението си за вас. – На лицето му цъфна някакво подобие на усмивка. – Не е случайно, че в договора няма такава клауза. Вие сте женен, нали?

Кимнах, но това не е повод да отстъпвам. Точно обратното, поради тази причина съм тук. Клер работи, но очакваме дете. Що се отнася до мен, знаете колко получава един асистент в катедрата по химия. Нашумелите психофизични експерименти на Рен му бяха осигурили солидни финанси, доброволците също заработваха добре. Няколко часа в този дом биха могли солидно да подкрепят бюджета ни. Обаче...

– Не съм чувал за някаква опасност. Нали не изпращате хората в миналото? Имам предвид – физически.

– Не – Рен заби поглед в някаква точка над главата ми. – Но методът е нов... има доста неразбираеми неща... Не мога да предскажа колко далеч в миналото ще попаднете и какво ще ви се случи там. Да допуснем, че ваш прародител ще изпита огромно сътресение от факта, че сте там. Какъв ефект ще има това върху вас?

– Ами... Случвало ли се е с някого?

– Да, никакви нарушения в психиката. Но при завръщането някои

изпадат в стрес, необходимо е време, за да се уравниш. Други твърдят, че не забелязват нищо ненормално за себе си, но въпреки това няколко дни са в дълбока депресия. Но всички, без изключения, не могат веднага да се приспособят към привичната обстановка. Така че след завръщането едва ли ще можете веднага да тръгнете на работа, господин Арманд.

– Предупредиха ме и съм уговорил всичко – казах, вперил очи в чашата.

– Всичко би трябвало да се оправи след седмица. Макар да не давам никакви гаранции.

– Разбира се.

– Прекрасно. – Рен се усмихна и се отпусна в креслото. – Хайде да се опознаем по-добре. Зная твърде малко за вас. Само това, че вашият психопрофил е подходящ за нашите експерименти. Французин ли сте?

– Да. От долината на река Дордон. Родителите ми са живели там, но аз съм роден тук, баща ми беше дипломат. Обичам Франция, но предпочетох да стана американец.

– Не е задължително да се окажете точно там. Европейските народи толкова се смесиха... Искам да ви изпратя в по-далечно минало, отколкото при досегашните ми опити.

Отпи глътка вино.

– Познавате ли добре теорията за времето психопътуване?

– Само от научнопопулярните списания – признах. – Значи така... Моята житейска линия минава през нашия пространствено-времеви континуум по-нататък от деня на раждането ми. В точката на моята поява на белия свят тя се слива с линията на моите родители после с линията на техните родители... И така до първата жива клетка. Мозъкът, или съзнанието – както щете, е просто функция на житейската линия на индивида и на развитието на света. Вие сте открили, че при определени условия съзнанието може да се премести в друга част от житейската линия, все едно че отскача назад. Теоретиците все още спорят, а теолозите твърдят, че сте потвърдили съществуването на душата.

– Доста добре – Рен се усмихна. – А вашето лично мнение?

– Моята подготовка не ми позволява да имам лично мнение. Прави съм? В своите публични изяви вие постоянно повтаряте, че засега нямате достатъчно информация, но като новатор...

Гласът ми трепна, Рен ме прекъсна.

– Оставете това – вероятно усети колко съм впечатлен от откритието му. – Не съм направил нищо особено. Просто систематизирах

предшествениците си Дън и Рейн. Твърде много дължа на Митчел и колегите му. Честно казано, просто свързах техните успехи с новите идеи на психологията и космологията и използвах съвременна техника за проверка на хипотезите им.

– Да си призная, чудя се защо не ме изпратите в бъдещето?

– И аз не зная. Просто засега... не мога. Във всеки от начините има някакви недостатъци.

После мина в академичен тон, явно с цел самозащита.

– А сега, въпреки прочетените от вас статии, господин Арманд, да поговорим за нашия конкретен експеримент. В продължение на няколко часа вашето тяло ще бъде тук, за същото време съзнанието ви ще се премести в мозъка на ваш далечен праотец и ще се слее с него изцяло. При завръщането ще си спомняте всичко, което е ставало там, сякаш сте били самият онзи човек. И нищо друго.

Сърцето ми се разтуптя, видях се като нов Фауст.

Качихме се в лабораторията, която някога е била спалня. Свалих самото и обувките, разкопчах ризата и легнах на кушетката. Професорът ми даде таблетка транквилизатор, включи индукционното поле и... И потъна в мрак.

Казвам се Аргнах-ескаладуан-торклук, което означава „Онзи, който води конете с връв“. Истинското си име пазя в тайна от магьосниците и духовете на вятъра, никога не го казвам гласно. Когато се появиха първите косми по лицето ми, получих това име, тъй като се размотавах около мястото за водопой, и когато налетя конският табун, метнах връв на един от тях, прерязах му гърлото и отнесох месото в пещерата. Случи се по време на Похода, когато момчетата за пръв път отиват на лов. После ни отвеждат на някакво тъмно място, където стенат духовете на вятъра, отрязват ти половината от средния пръст на лявата ръка и я пренасят в жертва. После ставаш мъж и можеш да си избираш жена.

Вече не помня колко отдавна се е случило това. Мъжете не обръщат внимание на времето. Сега съм в разцвета на силите си и нямам никакви надежди да се върна.

Слизам от хълма, снегът затрупва следите ми. Дърветата си говорят нещо с поривите на вятъра. Някъде далеч се чува рев на лъв. Може би е онзи, който изяде Андутаналока-гаргут, когато на земята падаха мокри листа. Изтръпнах и погалих талисмана от мама, защото не исках да се срещам с духа на Андутаналока, който ще ме гледа от очите на лъва.

Измежду редките облаци надничаха звезди. Снегът ме беше в

гърдите и през кожения елек се вмъкваше в пазвата. Не се виждаше нищо, но се промъквах напред като всеки ловец, усещайки с кожата си какво става наоколо. Дрехите би трябвало да ме защитят, но гоблините имат по-силни ръце от хората. Всеки от тях може да метне камък така, че да ми разтроши главата. Тогава тялото ми ще остане на вълците, но къде ще отиде бедната ми душа? Вятърът ще я отнесе към горите на северната тундра.

Имах оръжия – три кокалени ножа в пояса, няколко малки копия в торбата на рамото, метална тояга. Първото копие – с найкрайник от кост на вълк, за да хапе по-здраво – е обаяно от Ингмарак-шама. Найкрайниците на другите са каменни. Свободните ми пръсти галеха талисмана от мама. Но единственият ми спътник беше вятърът.

Спуснах се към долината. За да се промъкна, трябваше да си прокарам път между храсталаците с ръце. Вече долавях ромона на реката. Нашата пещера беше далеч отзад, високо на хълма.

Никой не ми забраняваше да ида при Звави-унароа, моята бяла магьосница. Имаха ли изобщо това право? И въпреки това всички ме разубеждаваха, нито един не реши да помогне, Ингмарак също поклати плещивата си глава.

– Не е на добро, Аргнах – рече, като се опитваше да ме види с полуслепите си от старост очи. – В страната на гоблините няма да видиш добро. Избери си друга жена.

– Аз искам Звави-унароа.

Старците съкрушено промърмориха под нос. Децата, които дъвчеха нещо в ъгъла, ме гледаха изплашено. Защо настоявам на своето? И аз не знаех.

Тя ми стана жена миналата есен, когато очите ми я търсеха постоянно, а тя в отговор се усмихваше. Дотогава никой не бе я поискал и с баща ѝ се договорихме лесно. Защото всички други се страхуваха от нея – най-милото, най-чаровното същество, което някога е стъпвало по земята. И до днес никой не иска да му я отстъпя, това ме устройва, изобщо не мисля как това ще се отрази на положението ми в племето. Можех да си го позволя, защото съм един от най-добрите ловци и всички ни обичат. Просто другите мъже предпочитат да живеят спокойно.

Правехме лоени свещници. Вятърът плющеше по кожата, опънати на високи пръти пред входа на пещерата. Огънят даваше толкова топлина, че се бяхме разсъблekli. До кожата се сушеше сочно месо. Можехме да се повеселим, но когато казах, че тръгвам за страната на

гоблините, за да спася Звави, до огъня пристъпи страхът и клекна между нас.

– Вече се я изяли – рече Вуотак-чанакаво, едноок ловец, който усеща животното половин ден преди да дойде. – Изяли са я заедно с нероденото дете. И за да не останат душите им в stomасите, а да се върнат обратно, дайте да сложим още една брадва под огнището ѝ.

– Може и да не са я изяли – възразих. – Да ида там е мой дълг.

След думите ми настъпи тишина, но никой не ми обърна гръб. Накрая се изправи Ингмарак-шаман.

– Утре ще се занимаем с теб – каза.

На другия ден се наложи да поработя. Всички видяха как пренесох в пещерата лампа, кожени четчици и малки гърнета с бои. Нарисувах как съкрушавам гоблините и оцветих лицето си. По-добре е да премълча какво още направих.

После Ингмарак монотонно разказа за неща, които и без това знаех. Старите легенди твърдят, че гоблините са били владетели на цялата земя, но после от там, където изгрява слънцето, дошли хората и постепенно ги изместили. Ние се страхуваме да ги нападаме (никой не знае колко силни са), пък и не притежаваме нищо, с което да ги примамим. Техните инструменти се различават от нашите, но не са по-лоши, пък и на тях май не им трябват дрехи. Териториите ни са разделени с река и рядко някой се осмелява да мине на другия бряг.

Но Звави отиде до водата, за да вземе камъни от речния бряг. Камъните в тази река дават сили, защото тя идва от далечния север, където по тундрата ходи Отец Мамут и разтърсва небето с огромните си бивни. Звави търсеше Камъка на сполуката, за да направи от него огърлица за нашето дете, когато се роди. Отиде сама, тъй като искаше да каже няколко завета, взе копие и факел за защита от дивите зверове, не се страхуваше от нищо.

Когато не се върна, тръгнах по следите ѝ и разбрах какво се е случило. Гоблините я бяха отвлекли. И ако е още жива, трябва да я търся на другия бряг.

Накрая стигнах до реката. Широкият поток величествено, като черна змия, струеше между белите брегове със заскрежени дървета. На това място урвата закриваше долината от ветровете, но от водата идваше студ и на повърхността плаваха ледени люспи.

През деня, след като поисках прошка от духовете, отсякох малко дърво. Секирата не е добро оръжие, помислих си, но пък е удобно.

Отсякох повечето клони, без тези, за които мислех да се държа. А един от тях направих на весло. Закачих обувките си на врата. Снегът щипеше като със зъби, отгоре облаците бяха черни.

На север небето е чисто, там танцуват мъртвите ловци, подрънквайки с пъстроцветните си украшения, а копията им стигат до звездите. За да ги благословя, отрязах с ножа кичур от косата си, изправих се и викнах:

– Аз, Аргнах-ескаладуан-торклук, човек от рода на човеците, ви давам част от живота си. Не искам нищо в замяна. Но знайте, Звездни ловци, аз отивам в страната на гоблините, за да върна жена си, Звави-уна-роа, бяла вълшебница, и нашето дете, което тя носи под сърцето си. За всяка оказана от вас помощ предлагам част от ловната си плячка и ще я давам до последния си ден на земята.

Студът се промъкваше до глезените ми. Гласът ми се оказа тих и съвсем самотен. Грабнах ствола и с вик, какъвто издава ловецът, когато пронизва див овен, го метнах във водата. Реката веднага го подхвана и го помъкна надолу по течението, а аз исках да го обърна към другия бряг. Наоколо бушуваха вълни. Краката ми се подкосиха, главата ми онемя. Сякаш всичко се случваше с някой друг, а аз стърча на някакъв хълм и размишлявам. Например, че няма смисъл да мокря краката си, щом мога с огън и трион да издълбая част от ствола, тогава хората ще могат спокойно да седят вътре и да ловят риба или друга речна живинка.

Тогава моите вдървени пръсти докоснаха камъните на отсрещния бряг. Скочих на сухото и измъкнах ствола, след което затърках нозете си с кожа. После се обух и поех към страната на гоблините, оставяйки по пътя знаци.

Знаех, че гоблините живеят по-близо до брега от нас. Затова не бързах, само нюхах да уловя мирис на дим. Страхувах се, но не много, защото на гърдите ми висеше талисмана; значи никой не може да промени това, което трябва да се случи. Освен това светът около мен се бе променил коренно, когато видях стъпките на гоблини около следите на Звави. Сякаш наполовина се бях превърнал в дух.

Не разбирам защо само аз изпитвам такова влечение към нея. Единствено аз между хората. Никой не отрича, че е стройна и хубава, че има смело сърце, чевръсти ръце и заразителен смях, но също сини очи и руси коси като на гоблините. Старците разказват, че някога между нашите две племена имало общи деца, затова се появяват такива очи и коси, но никой жив не помни да е виждал такова дете. И значи това вълшебство

на гоблините живее у Звави-унароа. Макар да не е давала повод, че то носи зло, мъжете предпочитаха да нямат нищо общо с нея.

А аз, Аргнах, не се страхувах. Виждах, че нейното вълшебство носи само добро. Затова бях готов да умра за нея, както еленът умира за своята самка. Тази мисъл ми хрумна, когато чух тропота на прибягващо стадо. Забелязах следи по снега. Много следи, повече, отколкото по нашия бряг. А гладниците при нас са повече от мъжете, които ловуват, от децата, които ловят риба, и от жените, които сбират едливи корени.

Стигнах до хълма, който се изкачваше на север. Отгоре сияеха последните звезди. Лек ветрец докара мириса на дим. Настръхнах – приближавах пещерата на гоблините. И ако са такива вълшебници, каквито ги представят преданията, скоро ще ме усетят. И мигом ще умра, или ще се превърна в червей, или с писъци ще побягна в гората и повече никой няма да ме види. Но аз съм дошъл да намеря Звави, ако е още жива.

Затова тръгнах към мириса на дим, прибягвайки от храст на храст, стиснал копие в ръце. И когато на изток небето стана алено, видях пещерата на гоблините. Беше по-голяма от нашата, с по-широк вход. Отпред нямаше навес, където можеш да се скриеш при лошо време. Напротив, гореше огън да пропъжда животните. И тогава ми хрумна следното: „Ако те притежаваха вълшебството, защо се страхуват от лъва и мечката? Защо им трябва огън на входа на пещерата? Значи, о, Звездни ловци, те изобщо не са вълшебници. Може би дори не са такива добри ловци като хората, затова по тяхната земя има толкова много дивеч.“

Тогава усетих как се изпълвам със сила, а страхът си отива. Предпазливо се добрах до самия вход. До огъня стоеше старец. За пръв път виждах гоблин отблизо. Не беше толкова страшен, колкото предполагах. По-нисък от мен, плещест, но прегънат от старостта. Мръсните сиви коси падаха под раменете му. Най-много ме поразих дълговатата глава с плоско чело и тлъстите вежди, които почти скриваха очите. През цялото време пристъпваше от крак на крак и удряше длани, а от обърнатите му нагоре ноздри излизаше пара. Как няма да замръзне, като дрехите му бяха от нешити кожи, а на краката си нямаше нищо. Но беше нашрек. Когато изскочих от укритието си и пробягах последните дължини на моето тяло, той грабна тояга и закрещя.

Ръката ми сама намери вдлъбнатината на копие, вълчата кост падна в целта. Гоблинът се огъна, притисна ръце към стомаха и падна в снега, целият в кръв. Вмъкнах се в пещерата, извадих второто копие и закрещях:

– Звави! Звави!

Появи се гоблин с копие в ръце, наконечникът беше от обгорено дърво. Успях да го изпреваря и пръв метнах. Друг размахна секира; измъкнах главня от огъня и я хвърлих срещу него. Различих тумбести уродливи жени, притиснали деца. Мъжете крещяха и усетих, че се страхуват.

– Звави! – изкрещях. – Звави, Аргнах е дошъл за теб!

Тук пак ме обхвана страх: ами ако душата ѝ се обади от устата на някой гоблин?

Но не, самата тя, разбутвайки гоблините, се устреми към мен. Гледах очите ѝ с цвят на лятно небе и по бузите ми се стекоха сълзи.

– Насам! – и развъртях копието към тълпата гоблини.

Чу се нечий писък:

– Да бягаме!

Нашето отстъпление им даде смелост и хукнаха с викове подире ни. Звави не изоставаше нито крачка. Усещах докосването на косите ѝ. Дори тежката дреха не можеше да скрие стройното ѝ тяло, което аз толкова обичах. Надолу по склона стигнахме до гората, а там пътеката на елените ни изведе далеч от преследвачите. Гоблините бягат по-бавно от хората. Когато поехме по ледената покривка, покрай нас зафучаха камъни.

С всяка измината минута дишахме все по-тежко, но накрая стигнахме до мястото, където беше моят ствол.

– Метни го във водата! – казах.

Не можехме да минем, плувайки през ледения поток. Докато Звави пренасяше ствола, аз измъкнах стрелите. И съвсем навреме. От храстите изскочиха гоблини. Раних двама, но третият хвана лъка ми и започна да го дърпа. Ударих го с ножа. Звави също метна копие и рани един разголен гоблин. Успяхме да се отблъснем от брега.

Огледах се, крещяха и ядно размахваха юмуци. Течението ни отнесе до средата, камъните вече не можеха да ни достигнат, после завой на реката – и край. Разсмях се гръмко и заработих по-енергично с веслото. Звави плачеше.

– Но ти си свободна! – изненадах се аз.

– Точно заради това – отвърна тя. Жените почти винаги реагират странно.

– Обиждаха ли те?

– Не. Един от тях... Бях го виждала по-рано, наблюдаваше ме от другата страна на реката. Той и още неколцина ме заловиха с хитрост и ме отведоха в тяхната пещера. Пазеха ме, но се отнасяха добре с мен,

говореха ми някаква непознати, успокоителни думи. Но не можех да се върна при теб.

И пак заплака.

Помислих си, че светлите коси на Звави са привличали гоблините точно както и мен, а нейната осанка и мило лице са предизвиквали възхищение. Тя просто излъчва загадъчност. И те са рискували да я похитят, за да...

За да им ражда деца?

Погалих я по косата.

– Страхувахме се от гоблините, защото изобщо не приличат на нас и защото ги смятахме за магьосници.

Реката заблестя с първите лъчи на слънцето. Насочих ствола към брега.

– Не е истина. Това е един беден и несретен народ. Башите ни, които ловуват през зимните нощи, ги прогониха не с копия и стрели, а защото тичат по-бързо и мислят по-бързо. Затова убиват повече дивеч и имат повече деца. Но вече земята не ни стига. Когато дойде лятото, ще поведе хората през реката и ще извоюваме земята на гоблините.

Когато дървото стигна брега, скочихме на земята. Зъбите на Звави тракаха от студ. И аз исках по-бързо да стигна до пещерата и да изпея край огъня песента на победата. Но нечий вик ме накара да се обърна. На другия бряг отново се бяха появили гоблини. Стърчаха на куп и не откъсваха очи от нас. Един от тях вдигна ръка. Макар да беше далеч, видях, че плаче. Тъй като той също обича Звави, ще се постарая да запазя живота му, когато през лятото идем отвъд реката.

Събудих се. Лампата на нощното шкафче светеше. Рен ме съпроводи до гостната и ми предложи вино.

– Е? – попита той. – Къде... къде бяхте?

– Дълбоко във вековете – реагирах бавно, още бях във властта на съня.

– Така ли?

– Не мога да кажа точната дата. Не съм археолог.

И с няколко думи му разказах за видяното.

– Господи! – възкликна Рен. – Ранната каменна епоха. Двайсет хиляди години назад, когато половината Северно полукълбо е сковано от ледове. – Улови ме за ръката. – Видели сте първите човешки същества, неандерталците, и последните – кроманьоните.

– Не, не – възразих. – Разликата не беше толкова голяма. Жал ме е

за неандерталците. Те толкова се стараеха... Вижте, изморен съм. Мога ли да се прибера и да се наспя?

– Разбира се. Типична реакция. Но утре ще се върнете, нали? Трябва да запиша всичко, което си спомняте. Господи, не съм си представял, че ще стигнете толкова далеч!

Изпрати ме до вратата.

– Ще можете ли сам?

– Не се притеснявайте, всичко е наред. Лека нощ.

Когато се обърнах, видях в очертанието на вратата тъмната му висока фигура. Автобусът дойде след няколко минути. Когато моторите изреваха и той потегли, обхвана ме страх. Какво е това чудовище? Какви са тези странни миризми? После осъзнах, че онзи, в чието тяло бях няколко часа, вече двайсет хиляди години лежи в земята.

Но още не бях свикнал с реалностите на света. Крачех по зимната гора, където се чуваше фанфарния глас на лосовете, и бели духове кръжаха наоколо и ми се надсмиваха.

Когато изкачих стъпалата, се почувствах по-уверен и отворих не-заклучената врата. Щом ме видя, Клер остави книгата и се надигна.

– Как си, скъпи? – попита. Устните ѝ трепереха. – Как мина?

– Горедолу. Истинска фантастика. – Целунах я по бузата. – Но съм съвсем изморен. Преди да ти разкажа всичко, едно кафе.

– Разбира се. Но къде все пак беше, скъпи? – тя ме хвана за ръка и ме поведе към кухнята.

Гледах я – чиста, сочна, гримирана с мярка, с лек мирис на тютюн. А пред очите ми се появи друго лице, бронзирано от слънцето и вятъра, с разпилени светли коси и очи с цвета на лятно небе. Спомних си лунчките, разпръснати по вирнатото носле, и тихия смях, и малките длани, привикнали към труд.

И разбрах на какво страдание се обрекох като надникнах в миналото. И този кръст ще трябва да нося до края на живота си.

КРАЙ

© 1947 Пол Андерсън

Poul William Anderson
The Long Remembering, 1947

Сканиране: stooth
Разпознаване и редакция: moosehead, 2009

Издание: Списание „Зона F“, бр.2/2001

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11215>]